

Zegar ścienny w formie kartusza, MHW 105

Zegar ścienny, w kształcie kartusza, pochodzi z pracowni Antoniego Gugenmusa, potomka jednego z najświetniejszych warszawskich rodów zegarmistrzowskich.

W Gabinecie Zegarów Muzeum Warszawy znajduje się kilka czasomierzy sygnowanych przez warsztat Gugenmusów: zegar karetowy, stołowy, kominkowy i kilka zegarków kieszonkowych.

Antoni Gugenmus, syn Franciszka i wnuk Michała, został mistrzem zegarmistrzowskim w 1815 roku. Mieszkał przy Rynku Starego Miasta pod numerem 16. W pochodzącym z jego warsztatu zegarze ściennym uwagę przyciąga obudowa w formie ozdobnej tarczy. Wykonano ją z drewna i gipsu i pomalowano w odcieniach zielonozłocistobrunatnych, imitując odlew z modnego wówczas żeliwa.

Na kartuszu możemy odczytać napis: "Z tych godzin jedna będzie dla mnie ostatnią" To przepełnione melancholią zdanie przypomina nam o kruchości ludzkiego życia. Skomplikowane, precyzyjne mechanizmy zegarowe są efektem pracy zegarmistrza, czyli znakomicie wykształconego rzemieślnika i uczonego. Precyzyjnie wykonany, kosztowny zegarowy werk w kunsztownej obudowie przez wieki stanowił także świadectwo zamożności swojego właściciela.

Przemijanie dotyczy jednak zarówno doczesnego bogactwa jak i ziemskiej wiedzy...

W kulturze europejskiej zegary stawały się czasami symbolem *vanitas* - marności życia.

Przypominano o tym często, zwłaszcza w czasach średniowiecza i baroku. Tykanie zegara kojarzono z upływającym życiem, którego nie można ani zatrzymać, ani cofnąć. Motywy nasuwające na myśl przemijanie wykorzystywane były również w dekoracji zegarów. Pojawiały się na nich postaci antycznych bóstw czasu, na przykład Chronosa lub Saturna, przedstawianych jako brodaci starcy z symbolami kosmosu. Na zegarach umieszczano również personifikacje śmierci: kostuchę z kosą albo anioła śmierci – wsparte na trumnie lub dzierżące skierowaną w dół pochodnię.

Warto jednakże przypomnieć, że w literaturze i sztuce zegar symbolizuje również harmonię i równowagę we wszechświecie. Bywa metaforą kosmosu – doskonałego mechanizmu wprowadzonego w ruch przez Stwórcę.